

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 9 DE JANER DE 1913

NÚM. 1828 ————— ANY XXXVI

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims ————— Atrassats: 20

ANY NOU, VIDA NOVA

—Noia, ho sento, però el teu rango no'l puc pas soportar més.

—Mal cor!... Ingrat!... Doncs ara em faré amb un regidor dels *salientes*, que segons diu el senyor Sagnier, són molt bona gent.

«Parsifal» i la sòn

ENEÏDES siguin les circumstancies que'ns obliguen a parlar d'una cosa que no hem vist.

Nosaltres som uns registradors d'aconteixements. Complir nostre deure a consciència és la primera de les obligacions.

Ens aconsola que'l nostre dilecte amic, l'Alomar, desde Mallorca, també se sent regirat per l'aconteixement musical que no ha tingut la sort de fruit.

Cert que, en apariència, nosaltres, habitants en la plaça del Rei, teníem forses més facilitats per a concórrer al «Liceo» que l'autor de *La columna de foc*, desde la seva illa. No obstant hi hà petits i enutjosos obstacles tant difícils de vèncer, en un moment donat, com unes quantes milles d'aigua salada!

Creiem per altra part que, si la tasca de cronistes es tingué que complir a consciència, no se'n trobaria un per remei.

Hi hà unes veritats incontestables que trascendeixen a través dels murs i de les portes. Una d'elles és que a Barcelona no's coneixia lo que era dormir bé fins que s'ha representat el poema religiós del mestre de Bayreuth.

Barcelonins nosaltres, fins al moll de l'òs, desde que comencem a tenir ulls de poll a les plantes dels peus, no fem l'afirmació precedent per a agraviar a ningú.

Dormir-se oint musica és un refinament. Un sol cop, nosaltres, hem tingut la sort de pesar figures asseguts en una butaca, la comoditat de la qual no tenia comparació amb les del nostre primer teatre líric, i, francament, oir musica adormits és una sensació colossalment divina.

I es tractava d'*El conde de Luxemburgo!* Figureu-vos lo que hauria sigut si s'hagués tractat de *Parsifal!*

No cal confondre, emperò, la sòn que'ns pren amb dolcesa en aqueixos llocs d'art i d'il·lusió amb la que'ns fa ronxar en un llit de casa de dispeses.

En el primer cas l'esperit vetlla a través dels sentits anorreats. L'esperit s'empapa d'idealisme, frueix tot sol, saboreja i s'enerva sense noses.

Suprimit el tacte, suprimida la picor que us sol causar l'excés de temperatura de la sala; suprimida la vista, suprimida l'antipatia que sentiú pel veí o la veïna, suprimit l'olfat, suprimides les olors la possibilitat de les

podors, i suprimit l'oïdo, suprimides les diferents petites fresses que us pertorben la clara percepció dels sons i de la seva filosofia.

L'ànima, si és una ànima de les de llei, té les seves orelles. Sent, malgrat totes les sorderes materials.

Es una enorme aberració creure que'l dorment musical no frueix de totes les belleses de la musica que inonda l'ambient. Més que'ls desperts, més que aquells que posen en l'audició els seus cinc sentits, més que'ls que compten els compassos i solfegen amb la partitura en una mà i el rellotge en l'altra, més que'l que pren nota dels desafinaments orquestals i dels sobris cops de batuta del mestre concertador, el que dorm, el que dorm no de sòn de dormir sinó d'un desmai deliciós de tota la seva sensibilitat exacerbada, és el veritable gustador de la musica.

Què hi fa que no recordin res? Què hi fa que's trobin després com vinguts de l'hort? Ells han fet la seva comunió; ells han estat al cel; ells han viscut amb apariència de morts unes hores de vera del·lectança, que'ls que no saben morir-se ocasionalment mai podran viure.

No cal rumià massa per a descobrir que la musica d'ensomnis deu ésser escrita per a escoltar-la ensomniat.

Fins els vulgars dorments han de confessar que no és pas tot hu dormir amb musica que sense.

Qui no recorda la grata sensació que causa una trista bandurria oïda al mig de la nit entre un sòn i altre sòn? Fer gosar als adormits no és tant o més digne de lloança com fer gosar als desperts?

Aleshores, perquè no pot haver-hi un music que's proposi sublimitzar amb el seu art tota una llarga dormida transportant els dorments a les altes regions d'un goig excels? I si per casualitat fos el music Wagner i l'obra escullida *Parsifal*, no resultaria una irreverència permanèixer despert durant la representació d'aquesta obra?

Els companys cronistes dels diaris seriosos que constaten la gran atenció amb que'l nostre públic ha rebut i suportat l'obra, si no manquen a la veritat per esperit d'adulació, fan un flac servei al patriotisme local.

Sort que a nosaltres ens consta que hi ha hagut en el «Liceo» nombrosos dorments entusiastes. Tant és així que un amic nostre, de gustos exquisits, ens deia que'l primer sòn havia durat prop de dues hores (ja es comprèn que's referia al primer acte).

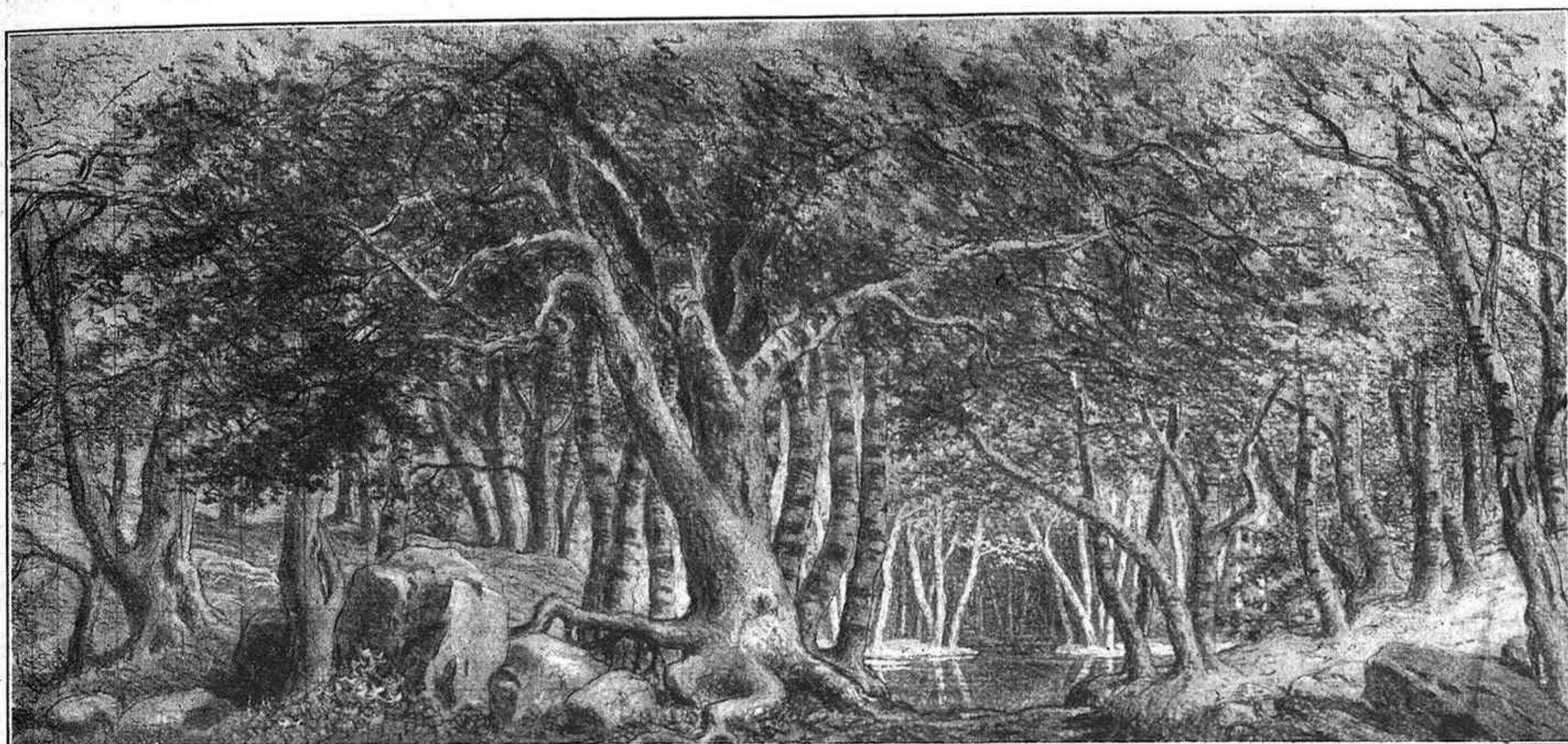
Lo censurable és que molts aristòcrates, sobre tot el dia de l'estrena, desfilessin a mitja representació, preferint dormir a casa, a la quieta, que al teatre entre onades d'harmonía.

Sempre cursilejant pel temor de semblar cursis!

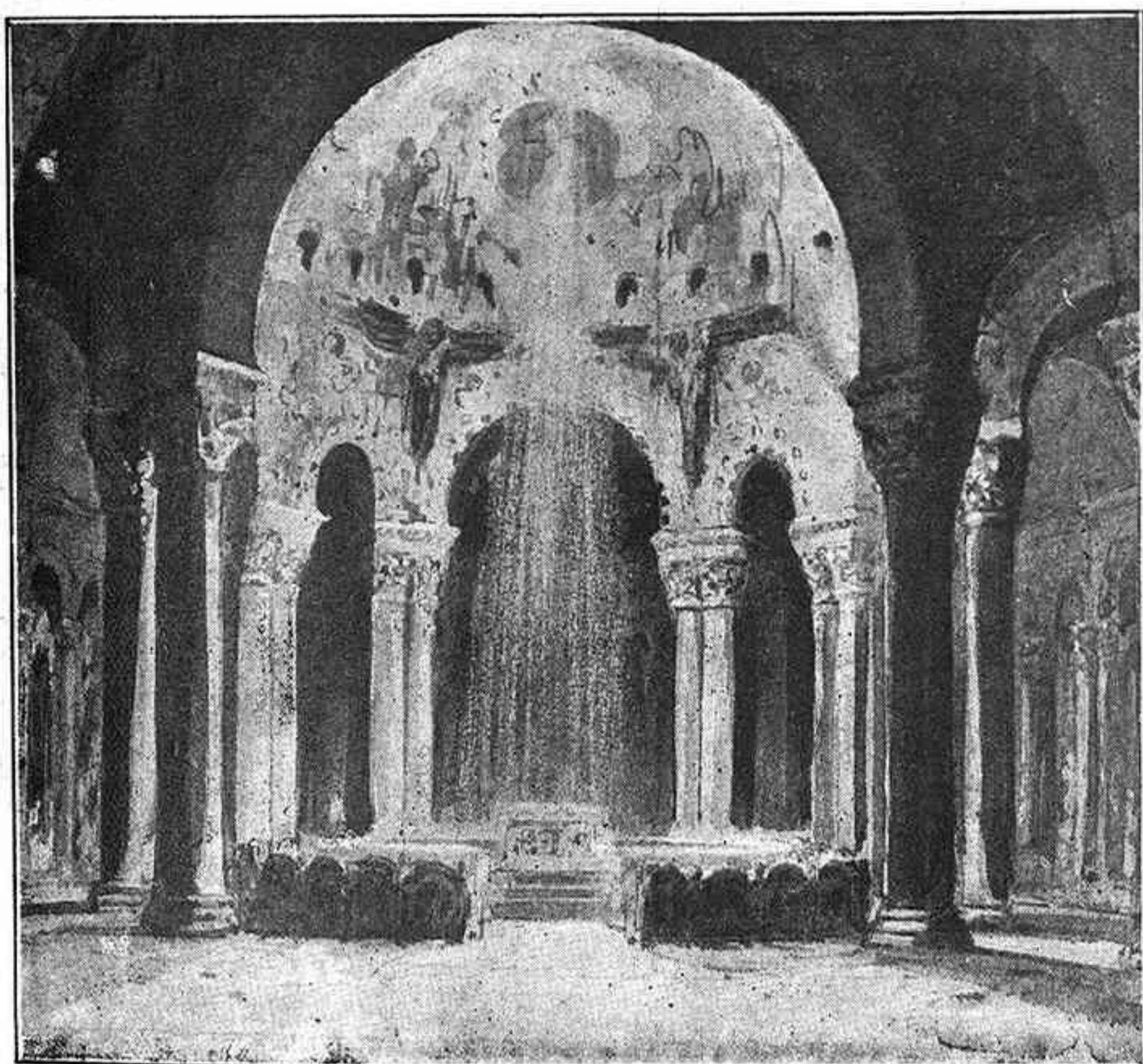
Manca gent que tinga el valor de les seves conviccions.

Un espectador ocupant d'un silló, a les cinc i pico de la matinada, després d'un llarg estirament i d'un filosòfic badall, convenia que si el preu de la dormida era una

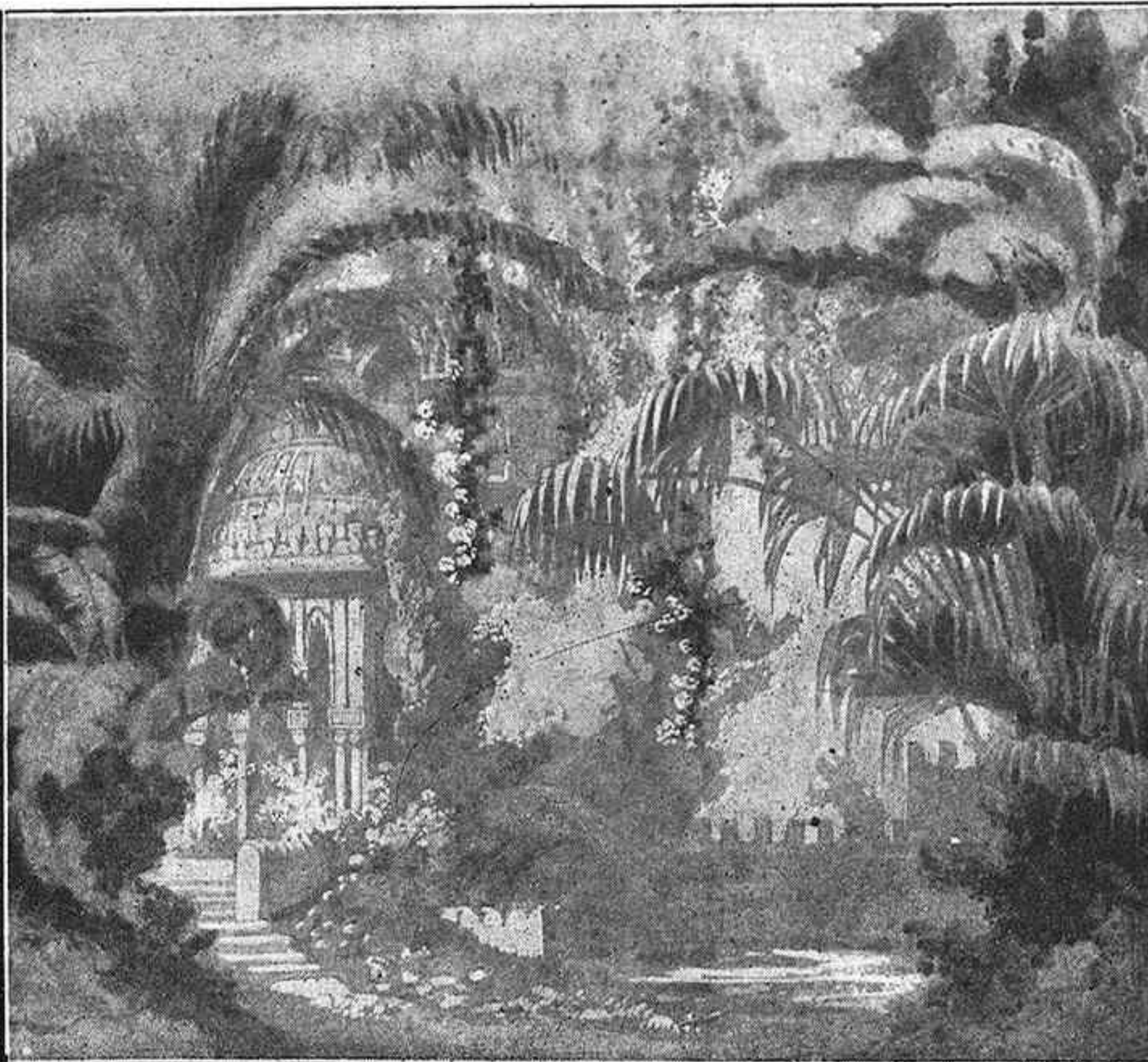
TRES DECORACIONS DE «PARSIFAL»

Original de Maurici Vilomara

Original de Olaguer Junyent

Original de Moragas i Alarma

mica pujat, en canvi mai de la vida havia dormit tant a gust.

Aquest degué profunditzar millor que cap la musica de *Parsifal*.

Les maneres d'expressar-se no eren pas molt enlairades; però—què diable!—qui ens assegura que la seva ànima no sigués l'única en saborejar les sagrades bel·leses del poema cristià?

Vaja, amics meus, les mateixes trompes anunciadores del comens de la representació, que sonaven en l'atri

del nostre temple líric, tenien quelcom de toc de *queda*; convidaven a recullir-se en aquella nit freda de Cap d'any, i a dormir tot seguit, fos en un somni sublim de liceista sortós, o en el vulgaríssim d'un pare de família que té fills encostipats i és periodista estalviador.

Creiem que és una obligació de companyerisme defensar als qui com nosaltres, o millor que nosaltres, han sapigut dormir durant aquestes nits de *Parsifal* i de *gebrada*.

P. BERTRANA

Banquet d'homenatge

an En Santiago Rusiñol

Alguns amics i admiradors de l'eximi artista-autor dramàtic Santiago Rusiñol, volen dedicar a aquest un àpet d'honor amb motiu de l'estrena de *L'homenatge*.

Degut a la felicitat coincidència de celebrar-se després del sorollós èxit de l'Exposició-Rusiñol a càrrec de Parés, no dubtem que al banquet s'hi adherirà lo bo i millor de les arts i les lletres catalanes.

La gastronòmica festa, a la qual els organitzadors pensen donar un caràcter eminentment popular i eclèctic, tindrà lloc el pròxim dilluns, dia 12, a les vuit del vespre en el «Hotel Palace» (Ronda de Sant Pere), fent-se avinent que, a l'hora dels brindis, al revés de l'encarcarament que sol haver-hi en alguns sopars d'homenatge, tots, absolutament tots els comensals, tindran dret a pendre la paraula.

S'expenen contra-senyes per al «Sopar-Rusiñol», al preu de 7 pessetes, a la Redacció de *La Tribuna*, carrer de la Boqueria; a càrrec de Parés, carrer d'en Petritxol; a càrrec de Bonavía, plaça del Pi; a la Administració del *Teatro Nuevo* i a la Redacció de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, Rambla del Mig, 20, llibreria.

La ciutat-bosc

Nosaltres parlàvem amb un bon amic, d'aquest assumpte de la ciutat-jardí. La conversa tenia lloc en un bosquet de pinatells.

L'amic, molt versat en coses de bellesa, ens deia:

«Ciutat-jardí?... Ciutat-jardí?... No hi trobeu quelcom d'artificial en aquests mots?... Perquè fer-la artificial a una ciutat?... A aquesta ciutat que és la filla de les gents i les gents filles d'ella?...

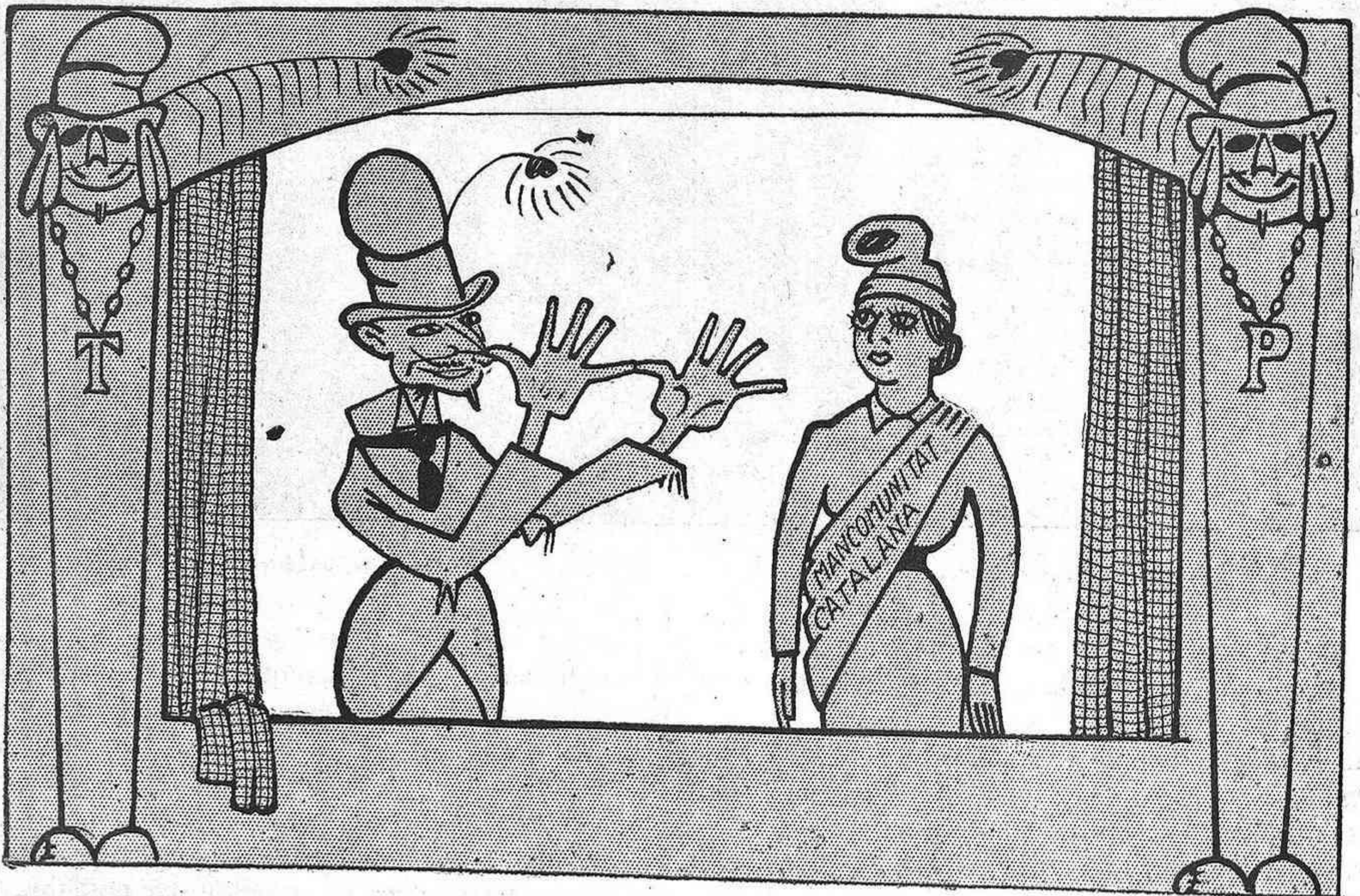
»Jo ja la veig a aquesta urb que us empesqueu. En ella hi haurà acacies de bola; en ella hi floriran plantes exòtiques; els caminals seran coberts d'arena; les flors semblaran micos darrera la defensa d'una reixa de filferro.

»Ah!, no, no. El jardí, cosa en absolut artificial, deu ésser jardí, i prou. La ciutat, fruit de la civilització, deu ésser ciutat. Ara, si voleu una ciutat amb arbres, si demaneu una urbs amb verdors, no aneu a demanar auxili a les magnolies, ni als xamarocs, ni a les palmeres d'hivernacle.

»Sembla impossible que pugui fer-se això, tenint el bosc a mà. I sobre tot aquest bosc mediterrani».

L'amic dona una volta sobre la manta on jeu, fita a la mar; fa un gest circular amb la mà dreta i prossegueix:

«Una de les grans il·lusions que jo he tingut és la d'edificar una casa de banys en aquest bosc. Uns banys per a mi i els meus amics. Seria d'estil dòric; al davant hi hauria un porxo amb columnata, a dintre un gran pati

GUIGNOL POLÍTIC

De com un insolent pam i pipa...

quadrat i en ell el bany. Les lloses d'aquest pati serien de marbre blanc i negre; un altre porxo seria al seu voltant, sostingut per columnes gràcils; una bella imatge de Diana caçadora seria sobre l'aigua. L'estatua de la deesa tindria un peu ficat dintre del bany, com donant exemple als caçadors suats. Renteu-vos, bons amics; esborreu en aquesta aigua clara els crims comesos contra les personalitats de perdius, conills i llebres.

»Després, al voltant de l'edifici, hi aniria aixecant pedestals per a sostenir els bustos de bones gents catalanes, les imatges de belles besties de la terra, les encarnacions de les deïtats per mi adorades.

»Això fóra un començament de ciutat perquè, desseguida, un reguitzell de gent bastiria llur casa voreta dels meus banys, i una munió de xicots jugaria sota'ls pins i entre les estepes, els romanins i les farigoles.

»Aquell senyor, pot-ser el més gran senyor de Barcelona, don Eusebi Güell, l'ha entesa com jo la cosa aquesta, i en bella aliança amb aquesta àliga de l'arquitectura, que's diu Gaudí, han començat els treballs per a la ciutat-bosc.

»Habitacions confortables, d'un dibuix adequat al paisatge; camins amples que no destrueixin el bosc, sinó que'l facin practicable; un gran amor als arbres i a les mates. Tot això és el Parc Güell.

»La ciutat-jardí em fa l'efecte que seria una col·lecció de torretes del Putxet arrenclerades; la ciutat-bosc podria ésser un paradís on se cuessin les malenconies dels malalts de l'esperit i les ferides dels tarats del cos.

»A la ciutat-jardí hi hauria flors prestes a marcir-se; els nens no podrien ni tocar-les; en la nostra ciutat-bosc hi hauria ginesteres, on un home gran pot revolcar-s'hi sense deixar rastre de l'estada. Hi hauria gatoses que punxen; hi hauria farigoles oloroses; fonolls de gust picant, estepes de flors blanques i morades, i ombrejant-ho tot els pins verds, els roures nobles i les alzines helèniques.

»Al davant, aquesta mar nostra, que és una mar com no n'hi hà. Aquesta mar d'escumes blanques, d'aigües blaves o verdes, de peixos de plata.

»Per a què fer un jardí, quan tenim un bosc fet?

»Per a què criar acacies, quan tenim pins i roures?

»Per a què bastir fonts, quan de la muntanya brolla l'aigua?

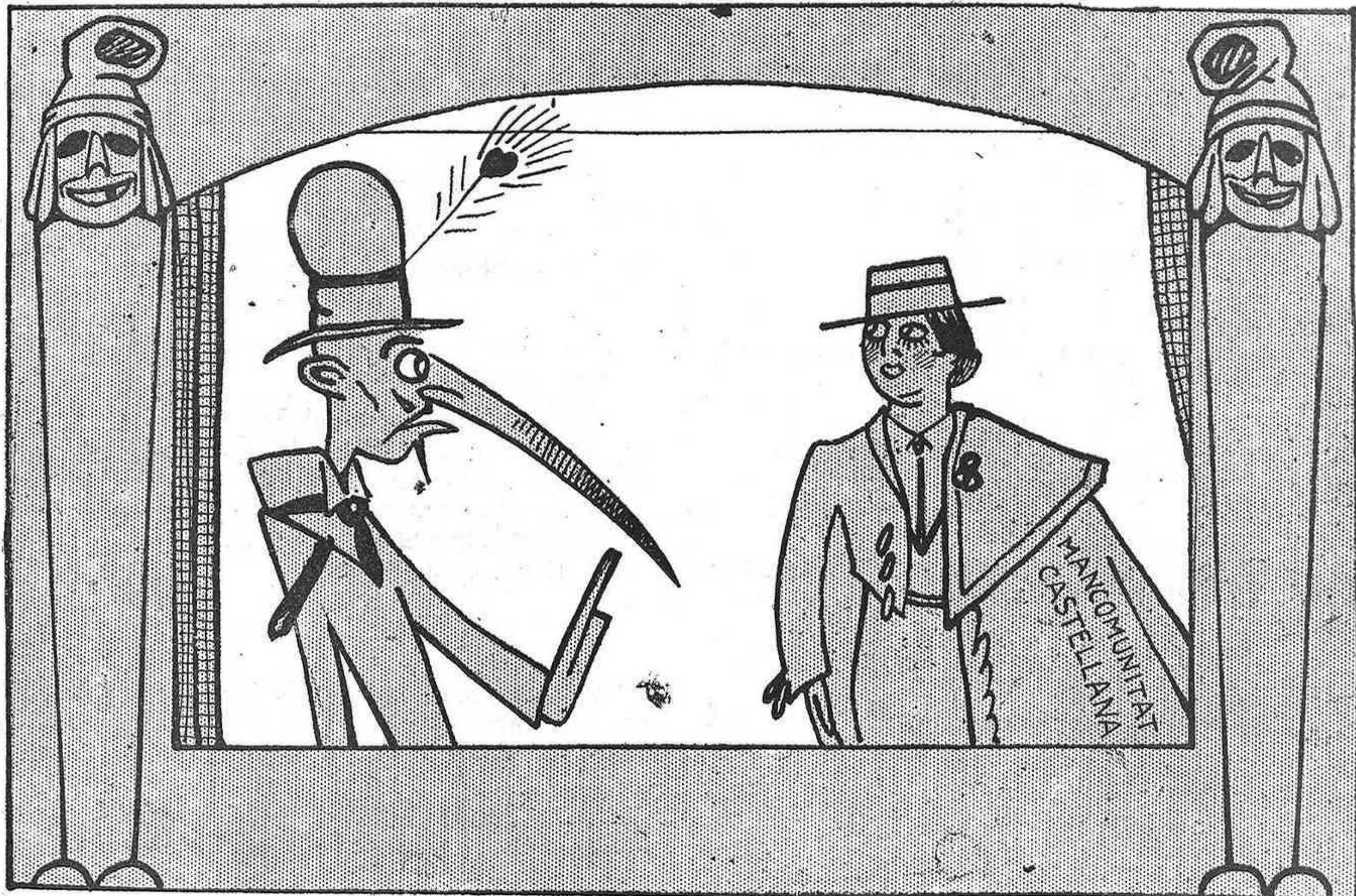
»Seriament creiem equivocació tot lo que's faci en sentit diferent de la nostra manera de pensar.

»Deu haver-hi una ciutat; ciutat i prou: la dels afers, la dels teatres, la de la vida comunal.

»Després pot haver-n'hi una altra, la ciutat dels nens, la dels malalts, la dels cansats, la dels poetes.

»Per a ells fem-los-hi bosc, no jardí.

BLAI

...pot tornar-se un grandíssim pam de nas.

—Diu que's mor tanta gent de fret... No sé... Trobo que no'n hi hà'per a tant!

Parsifaleries

A la Rambla, a les dues de la matinada de l'altre dijous.

— Hola! Que véns del *Parsifal*?

— Sí.

— Com ha anat el primer acte?

— Molt bé.

— Crec que és purament religiós...

— Sí; ve a ésser com una especie de «missa del gall wagneriana».

* * *

A la sortida del «Liceo»:

— No entenc per què, durant la representació, han d'abaixar tant els llums de la platea.

— Es una pensada de l'empresari. Ho fa per a evitar un paper ridícol als espectadors que s'adormin; així no són vistos.

— Bé, sí; però i els que ronquen fort, que no'l fan el paper ridícol?

— No hi hà por que se sentin roncar; les trompes tot ho tapen.

* * *

Cullit al vol, al quint pis:

— Per què'ls hi deuen rentar, els peus, an en Parsifal?

— Home, porque'ls té cansats. Deixa't d'aquella caminada a Monsalvat, del primer acte!

A les sis del matí, entre un liceísta partidari de la Barrientos i un wagnerista consagrat:

— Bé, amb franquesa, què t'ha semblat?

— Una estafada.

— Carai! Tu, tant admirador d'en Wagner, parles així?

— Sí, home. Es una estafada porque, tal com la donen aquí, la representació resulta massa curta.

* * *

Un ingenuu.

Els cops de trompa del final del primer acte desperten a un pobre espectador del quart pis, que dorm com un pollet una dolcíssima sòn.

L'home s'estira mandrosament i, al sentir aquell espetec d'aplaudiments i *bravos!*, exclama:

— Renoí, i que *els* agrada!

* * *

L'escena de la consagració fa un efecte grandíol en el públic. Corpresos per la majestat de la musica i per la transcendencia de la situació, els espectadors resten boca badats.

Quan Parsifal aixeca l'hostia lluminosa, darrera la qual s'hi endevina una potent bombeta elèctrica, un company de butaca diu un xisto.

— Vetaquí! Això fóra un gran anunci per a la «Canadiense».

PEPIS

TELO ENLAIRE

LICEO.—*Parsifal*.—Comencem per dir que aqueixa prodigiosa partitura, no fou escrita per a la gent profana. Com podia ésser escrita per als *profans*, una musica essencialment religiosa? No obstant, l'èxit extraordinari d'aqueixa meravella artística que's diu *Parsifal* estriba, precisament, en la seva condició de religiositat, la qual obliga, per lo que's refereix a Barcelona, a fer dir uns quants renegs a l'il·lustre sacerdot Pena, que perque ha estat a la Meca de Bayreuth ja es creu amb dret de no trobar res ben fet, i consegueix en canvi trencar el cor d'en Lerroux, un diable que, tot i no haver estat mai a missa, escolta amb religiós acatament, des del seu palco del «Liceo», tota una consagració del Graal.

El primer acte! S'ha parlat molt d'aquella grandiosa pàgina de la Consagració, i els crítics, tots, tant els lerrouxistes, com els carlins, com els regionalistes, com els ministerials, estan conformes en que allò és pa d'àngels i que constitueix el summum de l'inspiració i de l'originalitat. Els uns no diuen més que una paraula: «Abracadabrant!» i, mostrant-se *anorreats*, *aclaparats* i *atuits* (vegi's el Diccionari d'en Rovira i Virgili), se retiren modestament pel foro sense embolicar-se en comentaris; i els altres, els dòmines amb palmeta, es belluguen dins la propia insignificancia, revolcant-se amb epilèptiques convulsions, com microbis dins d'una immensa gota de sang. Nosaltres no volem formar ni entre'ls que callen ni entre'ls que parlen massa; i sols direm que, efectivament, la pàgina musical és gloriosa, estupenda, formidable, *abracadabrant*, però que, respecte a la seva originalitat, ens agradaria molt més si no'ns recordava alguns passatges conegudíssims de *La mort de l'escolà* i tants i tants altres fragments de musica moderníssima. En Wagner és molt gran, és incommensurable, però es veu que ha sentit moltes obres d'en Pedrell, d'en Nicolau, d'en Vives i d'en Morera.

Del segon acte, lo que més va complaure'ns, diguem'ho més francament, lo únic que va deixar-nos satisfets de debò fou l'escena de les flors: allò és un veritable model de musica sarçuelística, alegre, fàcil, joganera, on deurien inspirar-se els nostres Quinitos Valverdes. La plàstica escènica i el motiu melòdic s'harmonitzen tant bé, en aqueix deliciós fragment que ni els més dormilegues poden adormir-s'hi. Sols un sant home, sols un consagrat com en Parsifal és capaç de restar fret i ensopit, resistint les tentacions davant de tanta hermosura.

L'acte tercer, exceptuant el primer quadro, que no'ns resulta prou seriós, degut a una escena de mal gust que se sembla molt a una altra escena de *El castell dels Tres Dragons*, quan renten els peus a Parsifal, tot lo demés és, musicalment, d'una intensíssima emoció i, escènica, d'una notable teatralitat, teatralitat a la manera com l'entén l'autor de *Las mujeres que matan*, no pas a la manera com l'entén l'autor de *Paisajes de Holanda*.

En resum, *Parsifal*, escoltat amb els ulls en el llibre, que és tal com s'han d'escoltar els drames musicals wagnerians, resulta una benedicció per al nostre esperit i un bàlsem per al nostre cor.

Tècnica, saviesa, dificultats? No'n cregueu res. Tot poesia, amor, pietat infinita; tot pessigolleig, tot delicia, tot emoció. Fitant el llibre i escoltant sense esforç, veureu que cada per-

DELS REIS D'ENGUANY

La joguina de més èxit.

sonatge dona a comprendre la seva psicologia trascendental per medi del seu respectiu instrument. Així, familiaritzats ja amb els motius, fins amb els ulls closos, mig adormits i tot, podeu saber quin hèroe trepitja l'escena i això és una gran ventatja per al espectador que's complau en agafar una còmoda positura (agegut, estirat, de cara al sostre). Que'ls violins ataquen el plany llastimós, aquell plany que sembla que t'arrenquen les entranyes: «Ni... na... narà...»? Ara entra l'Anfortas; que'ls fagots insinuen el motiu sensual i perfidiós «Tu-ru-rururu...»? La tenim aquí a Kundry, la mala donota; que les trompes entren a dominar l'orquestra amb el cançoner «bob... brrr bob... brrr...»? Vol dir que Klingsor, el *Rey de la Magia*, és a la vora; que les campanes tornen amb el magestuós «nang... na-nang! nang! nang!» Senyal que és l'hora de l'ofici, al temple del Sant Graal.

I tot això acompanyat d'un decorat esplèndid com poques vegades s'hagi vist a Barcelona; acompanyat d'una hermosa selva espessa, del gran Vilomara, d'un superb interior de esglesia de l'excel·lent Junyent, d'una cova i d'un jardí i un panorama en moviment de prodigios efecte, obra dels generalíssims Moragas i Alarma; tot això acompanyat d'artistes cantants eminentíssims com són la Kaftal i en Viñas i en Formichi. Tot això, amb la virolla de l'insigne mestre Beidler, que condueix chors i orquestra amb una mai prou alabada justesa i sobrietat...

Tot això és prou per a que, plens d'agraïment per les set divines hores que'ns han fet fruir, els diguem a tots plegats:

—Grans mercès!

I, més que a ningú, al senyor Volpini, model de cavallers, ànima d'artista i empresari ideal, que molts anys visqui.

XIVARRI

GLOSARI

PROJECTES

Un diari madrileny ha obert una enquesta pública. El diari és «La Tribuna» i l'enquesta és sobre projectes individuals i particulars per a l'any de gracia qual dintell acabem de traspasar.

«—*Qué piensa usted hacer en el 1914?*» Aqueixa és la pregunta que s'envia, baix sobre, a tots els caps de casa amb súplica de retornar el paperet firmat com si es tractés d'un padró de cèdules o d'una citació judicial.

Vist el resultat que fins avui donen les contestacions, sota les quals hi hà autografiades firmes de notorietat i de fama, encara que volguessim no podríem felicitar al autor de la periodística pensada. No hem vist res al món més ensopit ni més ple de monotonía. «*¿Qué piensa usted hacer en el 1914?*». Totes les respostes se semblen; tothom s'ho ha pres en serio i tothom vol fer lo mateix: treballar, treballar molt, treballar de ferm, treballar sempre. Tant és així, que un acaba per preguntar-se: «*Com ens tornem?... En quin país vivim?*»...

Se veu que a Espanya, d'un quant temps ensà, l'idea dominant, el prurito, és fer feina, tasquejar; la llevar escampada pels Carneggie i els Swett Marden, ha fructificat d'un any a l'altre amb empenta coratjosa; el «*laboremus*» dels moderns conductors de pobles està a l'ordre del dia. N'hi hà alguns que, com si fossin fets de pasta de

rellotge, tenen ja totes les hores i tots els minuts dels dies disposats amb metòdica exactitut. Si el preguntat es metge-operador, us diu els ventres que pensa obrir en dotze mesos; si és ministre, vos parla d'orientacions polítiques; si és autor dramàtic, de les obres que pensa estrenar; si és torero, de les contractes en perspectiva; si és artista, dels seus somnis de bellesa; i fins els que no són res ni han fet mai res pensen fer alguna cosa dintre del ditxós any nou, que pel que's veu estarà baix la protecció d'algun Argent viu, més que d'algun Mercuri. Però no hi hà perill; l'home proposa i Déu disposa: per més que'ls espanyols s'empenyin en canviar de tàctica, Nostre Senyor ja's cuidarà de refrenar tanta activitat. Els que gastessin previsió i fessin projectes, és que no serien prou catòlics, i d'això els espanyols en som tots oficialment.

Nosaltres tenim la citació al davant. Ens agrada respondre amb gentilesa a les galans indiscrecions dels amables periodistes i pensem tornar el document firmat, però, abans d'omplir aqueixa blancor simpàtica del paperet, és qüestió de pensar-s'hi molt; no'ls sembla? No sabem lo que farem demà, molt menys podem dir lo que pensem fer d'aquí a onze mesos i mig. I, a més d'això, si nosaltres tinguessim un projecte poc o molt passador, una idea poc o molt original, ens guardariem bé d'anticipar-la públicament.

Espanya és el país il·lusori de les grans i bones intencions, dels nobles propòsits, de la gent activa i laboriosa per excel·lència, però també és el país on els aixerits que no baden s'aprofiten més dels badocs. I estem segurs que si donavem a la fera un projecte substanciós, d'aquí a pocs mesos, pot-ser d'aquí a algunes setmanes sortiria un laboriós a explotar pel seu compte la nostra substancia.

L'obligació dels que pensem és pensar en tot. De manera que ja tenim pensada la resposta:

—«*Qué piensa Vd. hacer en el 1914?*»

—Reservar-me, per a mi tot sol, els projectes que'm sembla que valen la pena.

XARAU

Diccionari català-castellà & castellà-català,

per A. ROVIRA I VIRGILI.—Antonio López. Barcelona, 1913.

Estimo els diccionaris, i em del·lecta llegir-los molt més que llegir una novela. Un diccionari, d'ençà que's comença fins a la darrera paraula, és com una gestació. Quan s'ha acabat i el tenim a les mans, podem dir: «Heus-aquí un organisme viu, elaborat i articulat i complex; fràgil—si voleu—com un nadó, i voltat alhora d'aquell misteri que'ns acaba de fer estimar les funcions fisiològiques naturals».

Algú ha dit, molt justament i raonada, que no comprenia l'escriptor indiferent a la curiositat dels diccionaris. A Catalunya, on la biologia de la llengua és encara indefinida, cada diccionari nou és una fita d'ascensió, i aquell que no'n gaudeix i assaborixi tot el gust no pot reclamar la preeminència d'escriptor professional.

Als primers temps de nostra restauració poètica, l'embadaliment d'escollir el sò que feia la nostra llengua després d'un llarg silenci, podia excusar tota altra preocupació filològica, i fins pot-ser més tard també, el tragí de l'excursionisme literari i el deler d'improvitzar un lèxic apte per a tota expressió cultural, fan perdonar l'oblit de la mesura racional de l'idioma. Però després d'afirmar-se la virtualitat del català en les més excel·lents creacions personals del modern renaixement; després de palesar-se la seva cordialitat, la seva aptitud de relació en el sentit d'escola; després de conquerir pels seus dominis l'expressió científica, no podem ja acontentar-nos d'incipients parlo-teigs purament instintius.

Per això just en el moment de la creixença del català—que no és pas encara una maduresa,—l'aparició de la Gramàtica i els treballs de diccionari confirmen un trànsit reflexiu ben propers del seny que ha de nodrir la plenitud de l'idioma.

Es indiscutible l'eficàcia d'aquest moment que s'enclou dins l'esforç de l'Institut d'Estudis i dels seus homes.

En Pompeu Fabra dirigeix els treballs tècnics de la secció filològica completant

UNA REFINADA

—Diuen que aqueix Parsifal era un home que resistia totes les dones... Lo que han de dir és que ell va néixer massa d'hora, o que jo he vingut al món massa tard.

amb aquesta utilització els valors espirituals de la seva Gramàtica i de les lliçons de la càtedra oberta sota'l patronatge de la nostra Diputació.

A l'entorn d'en Fabra creixen i s'espandeixen les iniciatives. Tornen de llurs excursions d'especialització lingüística i de llurs estudis a les Universitats estrangeres els nostres pensionats; és proclamada i acceptada l'unitat ortogràfica de la llengua catalana, guanyant-ne la seva espiritualitat nova vigoria, i és justament en aquest instant que'ls diccionaris se fan per a nosaltres essencials.

Són al primer pas tot just, car no és tasca d'improvització la dels diccionaris, ni la catalana és una llengua prou ficsada encara per fer-ne una definitiva sel·lecció. Però el sol fet retret de la constitució de l'Institut d'Estudis catalans i la voluntat d'Academia que presideix la seva actuació i governa l'adhesió dels nuclis sel·lectes i l'unànim acceptació del nostre públic, n'anuncien la proximitat.

Al costat de la tasca, gairebé diríem doctrinal, de l'Institut, cal esmentar l'esforç divulgador de la Premsa catalana i la cooperació d'alguns editors.

Entre aquests, l'Antoni López ha fet bella i patriòtica obra amb la publicació del *Vocabulari Català* i la recentíssima del *Diccionari*—que motiva aquestes notes,— degudes totes dugues a l'intel·ligent direcció de don A. Rovira i Virgili, qui tantes proves ens té donades dels seus coneixements filològics més que limitats a la teorització, fets vivents en la pura artística dels seus treballs d'escriptor.

La primera cosa que cal lloar del *Diccionari*, del Sr. Rovira i Virgili, és l'utilitat. Utilitat espiritual, duta al terme màxim de les possibilitats, gracies a la renovació d'anteriors diccionaris meritíssims que en ella s'acompleix; utilitat material per les condicions de facilitat que'l fan assequible i manejable; per la doble disposició de les equivalencies catalanes i castellanes, i per la breu claretat amb que facilita les consultes. Utilitat total perque liquida amb aventatge tota una etapa de transició lingüística i s'avança a un període de segura fixació.

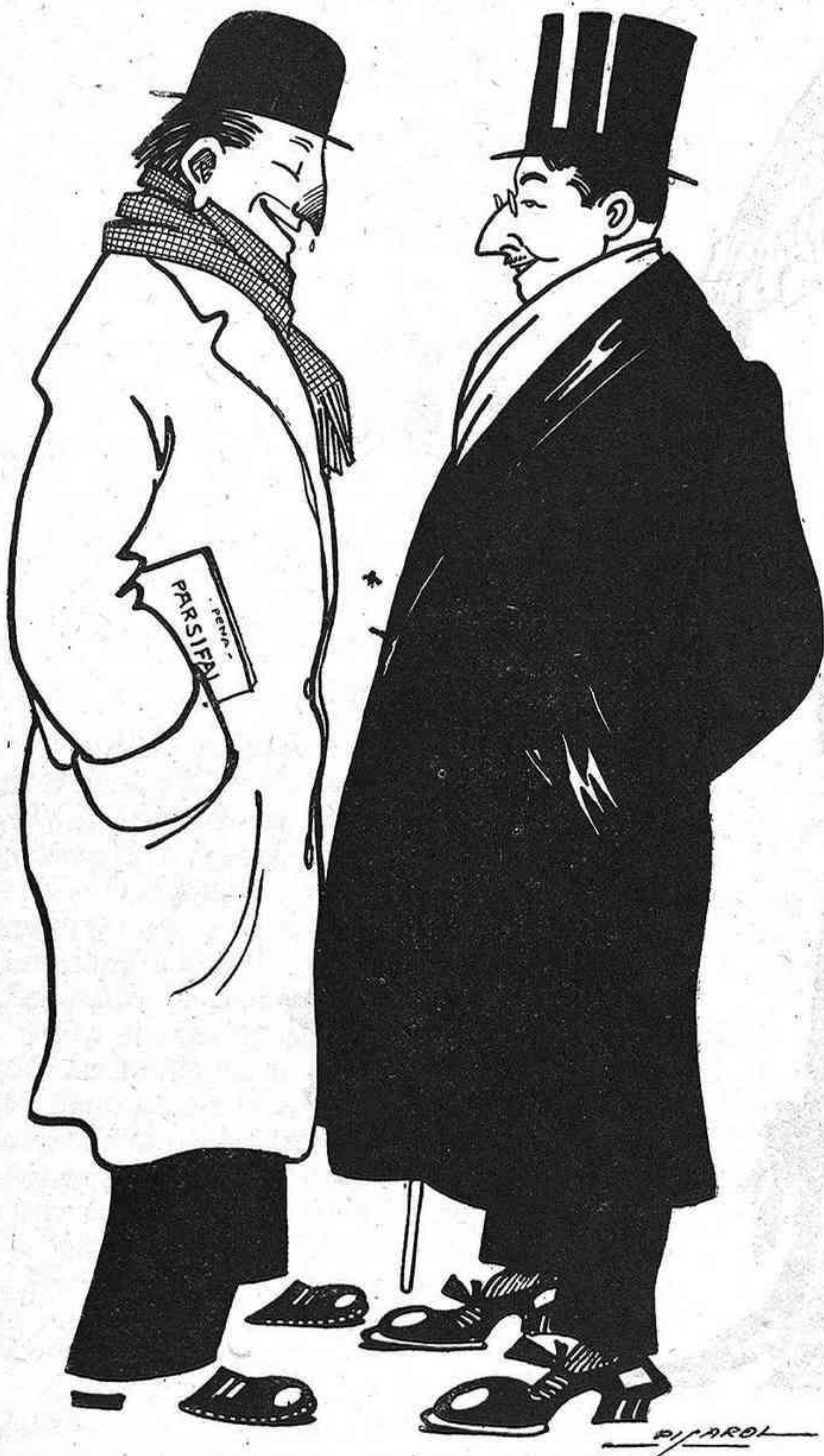
Hem de lloar també, d'aquest *Diccionari*, l'importancia que s'hi dona als lliterats creadors i a llurs aportacions per l'enriquiment i plasmació de l'idioma. No és pas un *Diccionari d'autoritats*, però sí un *Diccionari* en el qual a l'autoritat de la tradició s'hi ha sabut sumar l'autoritat dels grans vidents d'avui qui forgen la nova tradició.

Llàstima d'algunes omissions que deixen en obra de tant noble generositat un amarg regust de personalisme!

AL LICEO

Aprofitant la llargaria dels «intermedis».

—Jo, d'ensà del Parsifal, que'm llevo demati.
—I això?
—Ja veuràs... com que dormo tant a deshora!

Crec sincerament que hauria pogut esmentar-se i aprofitar-se la magna obra de *desamortització* del llenguatge que una voluntat de Mestre realitza entre nosaltres. Finalment és digna dels majors elogis sense reserves de cap mena la *convicció nacional* que traspuja tot el treball del senyor Rovira i Virgili.

Aquest *Diccionari* és una afirmació més de catalanitat. Glorificant la llengua, s'enalteix el lligam més potent de la nostra comunitat patriòtica.

Siguem-ne agrats a l'autor i a l'editor del llibre.

(De Catalunya).

J. M. LÓPEZ PICÓ

Notes sportives

FOOT-BALL

Hem passat una temporada de veritables aconteixements foot-ballístics.

Darrerament, el «Barcelona», després de lluitar amb l'important equip suïç «Young-Boys», se les ha tingudes amb el «Cercle Atlètic de París».

El primer dia, vigília de Cap d'any, els francesos començaren a jugar amb una empena formidable. Saltaven, empenyien i s'arrapaven com els més terribles jugadors de Rugby. Els nostres, que són persones fines i ben criades, s'encongiren un poc durant la primera part del partit. «C. A. P.», 2; «Barcelona», 0. En la segona, algú degué indicar als nostres que no's pot salvar l'honor sense ésser valent, i heus-aquí que tot canvià.

ESCENES DE LA PROCESSÓ

Dibuixos d'en Torné Esquius i d'en Xiró, per a una revista humorística representada, amb gran èxit, en el «Théâtre des Bonshommes» del Centre Català de París.

Els del «Barcelona» varen escometre als francesos com mai s'ha vist. Hi hagué moments emocionants de debò, i la porta francesa fou violada. Ja tinguérem al públic entusiasmat, i entre cridories i temeritats d'ardiment ens apuntàrem —aixís ho sentim a dir als amics dels blaus-granats— tres *goals* més, contra un dels parisencs. «C. A. P.», 3; «Barcelona», 4. Hurra!

El segon partit fou guanyat pel «Barcelona» per 5 a 0. Els del «C. A. P.» s'enxiquiren. El porter, un notable porter, se'ls inutilitzà. El partit fou dur. Els nostres jugadors, que d'alguna manera tenien que respondre a les manyes enemigues, feren també de les seves.

La victòria obtinguda és més de lloar, si es té en compte que ella ha sigut venjadora de la derrota del *team* català enviat a París l'any passat. Els contraris del «Barcelona» l'han discutida quelcom i han vist en el *match* moltes coses que no hi hagué. Això no importa.

Als del «C. A. P.» els hi escou la paliça i demanen revenja. Seràn servits.

CICLISME

En el velòdrom de Sans s'efectuà, el dia primer de l'any, la cursa de les sis hores.

Hi varen pendre part cinc equips. Guanyà el format per en Crespo - Tresserras, que cobrí 1215 voltes. Arribà, en segon lloc, l'equip Rubio-Marquès, a una volta. Es classifica tercer, Túnica-Santamaría. L'equip Magdalena-Fuentes es retirà a la segona hora.

PEDESTRISME

Diumenge passat es verificà la cursa a peu del campionat del club «Atlètic». Trajecte, quatre kilòmetres, sis-cents metres. Guanyà en Coló.

Altres importants manifestacions sportives han tingut lloc aquestes passades festes, però ens manca espai per a ressenyar-les totes, encara que siga breument.

Un altre dia serà.

Disputant-se la vara.

PUJOL

Notes d'art

SALÓ PARÉS. — Exposició Santiago Rusiñol. — No perquè siga un nostre estimat company de redacció hem de deixar de dir unes paraules encomiàstiques.

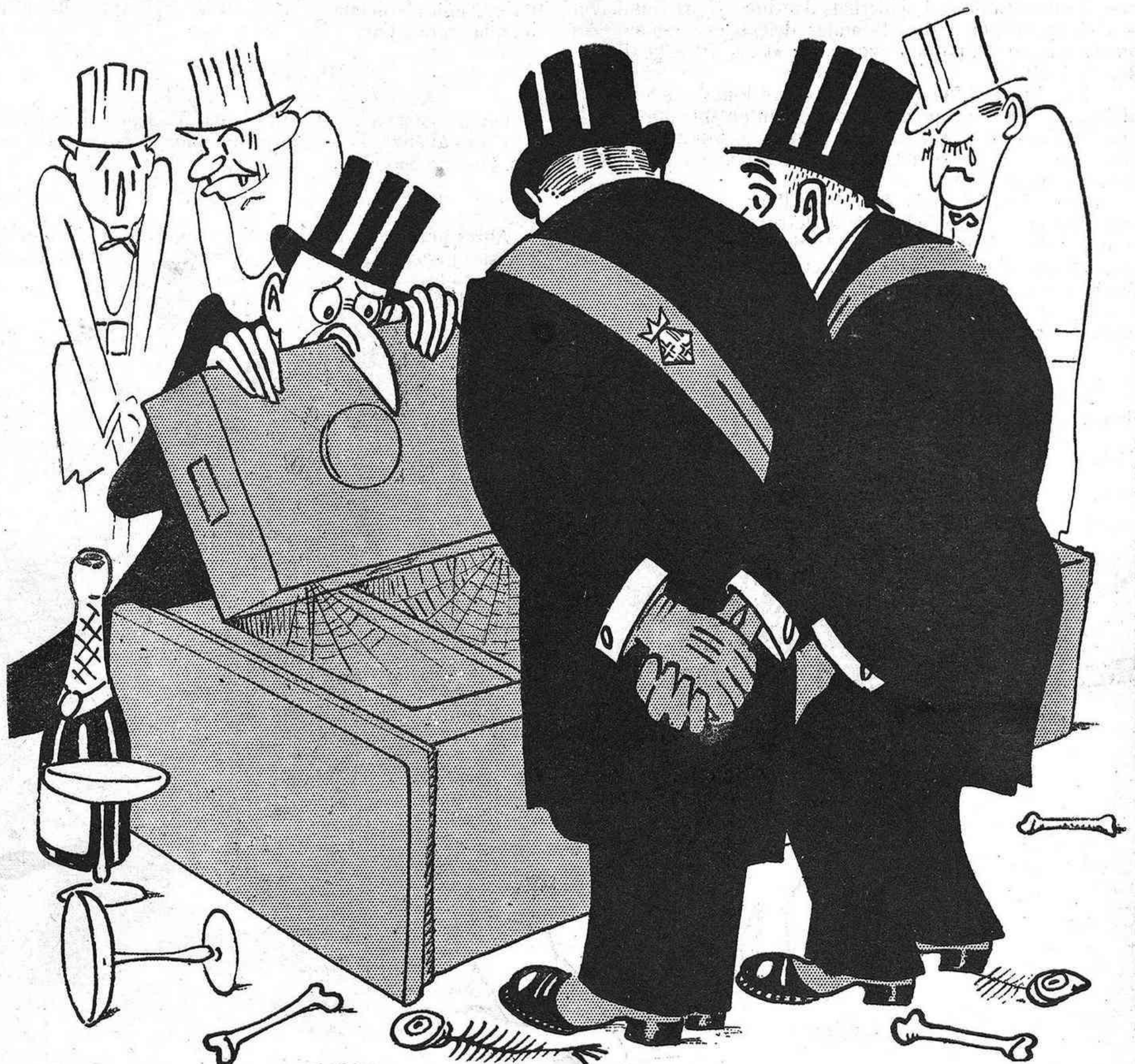
En Rusiñol ha triomfat en l'actual manifestació. En les nombroses teles que presenta es mostra el mateix de sempre. Un artista sincer que sense recórrer a procediments excèntrics, amb senzillesa, logra posar en els seus quadros un sentiment, una ànima. En Rusiñol és d'aquells que copien del natural sense servilisme; però el copien amb fidelitat, sense que mai aqueixa fidelitat resti interès ni malmeni la poesia de l'obra. I és perquè el nostre popular artista no's posa mai a pintar sense que'l natural no li hagi fet sentir una emoció. Aqueixa emoció és la que ell sab transmetre als altres, també fidelment.

En Rusiñol és un gran escullidor d'assumptes. Allà on ell clava el seu cavallet, allà hi heu de trobar una visió plena

d'encís. Un cop trobada la visió, el pintor no té més que deixar-se anar. És d'aquells que no posa sofriment en la tasca. Està segur de l'ofici; coneix la tècnica, i mentres treballa, gosa. I és aquest goig lo que's desprèn de les seves pintures, i és aquesta facilitat, aqueixa serenor de factura, que deixa arribar a l'esperit de l'espectador, sense torturar-lo ni decandir-lo, la joia de l'esperit de l'artista.

Aquí radica el secret de l'encís que exerceixen les pintures d'en Rusiñol, això explica la mena de fascinació que produeixen al públic. Podríem dir que'l que les contempla recull, en un moment donat, la suma d'encantaments que durant la execució d'elles ha gaudit el seu autor.

Podràn els modernistes retreure al nostre company no sabem quins pecats, però ell pot somriure, perquè tot pintant dona sensacions i les recull, gosa i fa gosar, i qui tal logra, i qui de tal cosa està convençut, pot deixar passar tranquil·lament les modes, les revolucions i els revolucionaris, els anys i els sistemes, segur de que ha complert estrictament amb el seu deure com a artista i com a filòsof de la bellesa.

REGIDORS NOUS.—PRESA DE POSSESIÓ

—Cavallers, hem fet salat!

No hem d'ésser nosaltres qui fem una ressenya crítica de cada una de les teles que figuren en l'exposició de can Parés. Ni espai ni competència tenim per a una feina semblant. Les millors, en nostre humil entendre, són les inspirades en els incomparables jardins d'Aranjuez. Tot lo que una ànima contemplativa i somniadora pot sentir dintre aquells llocs pomposos ho expressen les pintures d'en Rusiñol.

L'artista ens dona, al costat de troços plens d'exuberancies i voluptuositats primaverals, interiors mel·langiosos, desolats, on el sol esgrogueit de les tardes otomnals cau, a llenques, damunt els arbres esqualits; on diríeu que passa l'aire fret de la tardor, i se sent el cruixir de les fulles mortes, i l'hàlid humid de les aigües embassades.

També, sortint-se de la seva especialitat, en Rusiñol ens mostra dues clares visions ivicenques. Dos agrupaments de cases blanques i teulades de càdmium, amb la blavor del mar i la claror del cel per fons, que causen una veritable sensació d'esplai i de joia, com la que causa la propia contemplació de l'illa blanca, meravella de llum.

Uns patis pintats de blau amb clapes de sol, obres de grans dificultats que enlluernen i enamoren, i un troç de catedral de Girona.

Tal és, a grans trets, lo més sobressortint de l'exposició d'en Rusiñol, una de les més interessants de la temporada.

No cal dir com ens alegrem de veure triomfar una vegada més al nostre amic dil·lecte, l'incansable, el sincer i el poeta.

* * *

L'exposició del «Círcol de Sant Lluç» va ésser molt fluixa. Els artistes més coneguts, com són els dos Llimona, Baixeres, Galvey, Mir, Ivo Pascual, etc., no'ns han pas ensenyat res que no estessim cansats de veure, al contrari, potser les obres d'ara són inferiors a les d'abans. Entre'ls joves hi havia algunes afortunades tentatives, com són, especialment, uns estudis d'en Marquès Puig, de sobria composició i molt simplicitats de dibuix, que denoten un temperament artístic digne d'atenció.

I res més.

* * *

En la «Galeria Dalmau», l'artista Torné Esquiús hi exposà les seves darreres obres.

Tots coneixem els mèrits d'aquest dibuixant de nens i d'interiors. En el fons, en Torné Esquiús, és el mateix; les seves millors pintures són aquelles que hi hà mainada i aquelles altres que representen cambres modestes amb els típics sofans, les típiques cortinetes ramejades, el braser i les estores.

En Torné Esquiús en cada cambra hi deixa flotar quelcom com l'ànima del que l'ha habitada. Per això encanten i emocionen, perque no sols són decoració d'un drama, sinó que hi hà, encara, en cada una, l'evocació del drama.

Nosaltres, de tot lo que hi hagué exposat a can Dalmau, després de convenir que, en conjunt, en Torné Esquiús ha donat un gran pas, sentim preferència per aqueixos interiors i per aquelles exquisides figuretes de nenes, fins avui no superades per ningú.

En Torné Esquiús, amb l'exposició d'ara, afirma d'una manera brillant la seva personalitat.

B.

—Primera, segona i tercera a Barcelona... Vaja, l'any, nou es presenta bé!

— Guaitau, mare, tant fret que fa i a la Pepeta li suen els ulls.

ESQUELLOTS

EN el gran *match* frigorífic nacional que, organitzat pel «Naturalesa Sport Club» sense previ anunci ni preparació, ha tingut lloc aquests dies, ha guanyat la «copa», batent el record de «ciutat d'hivern», la nostra mai prou alabada Barcelona.

Madrid, Saragoça, Sevilla, Valencia, Alacant... s'han quedat molt sota zero, i sols a la ciutat dels comtes s'ha mantingut el termòmetre a la ratlla, tiesso com un sí senyor, desafiant les glacials bufades que, per a fer-lo baixar, li dirigien les seves competidores.

Pot apuntar-se l'Atracció de Forasters aquesta nova victòria de Barcelona, victòria que creiem poder afirmar, i no és deguda a les *conxorxes* d'en Lerroux amb el govern ni als procediments *jesuttics* de la «Lliga», sinó a les seves condicions naturals; al fum de les seves xameneies i als fogars de les seves fundicions, els quals, segons se veu, tenen la virtut d'allunyar la neu i escalfar l'argent-viu presoner en els canons de vidre dels termòmetres barcelonins.

Queda, doncs, proclamada per dret propi, Barcelona ciutat d'hivern... i qui li piqui que s'ho rasqui!

Prò si són els panallons
o el cap del nas que li pica,
val més, en lloc de rascar-s'ho,
què s'ho pinti amb glicerina.

DILLUNS a la nit, pels carrers de Sans, va passar-hi una lluïda cavalcada simulant el pas dels Reis d'Orient. No ho xerrin a ningú... Però, segons fan córrer per la barriada, el que feia de Gaspar era en Grañé.

DIUMENGE veurem volar cap-per-avall per primera vegada a Barcelona, segons diuen els cartells anunciadors de l'espectacle.

Volar cap-per-avall! Sembla que no té cap mèrit... Però si en té o no'n té, no volem discutir-ho. Lo que sí afirmem és que no serà aquesta la primera vegada que ho haurem vist.

I tant-de-bò que fos la darrera!

Entre aviadors i borsistes,
artistes i comerciants,
no és pas xic ni gros el nombre
dels que volen cap-per-avall!...

SEMPRE aquestes desigualtats irritants!... Un metre de terra, a la plaça de Maig, de Buenos Aires, s'ha pagat a raó de cinc mil cent setantatres pesos.

I pensar que són a mils els metres i els kilòmetres d'Espanya que ningú compraria ni a ral i mig la peçal...

De l'una banda ja fan bé aquests que emigren!

Si a l'Amèrica, amb ells, poguessin emportar-se'n hi el terreny que aquí trepitgen, intercalar-lo entre'l d'aquesta cèlebre plaça de Maig i vendre-se'l a raó de cinc mil cent setantatres pesos el metre, vès qui els empentaria la basa!...

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

COLECCIONADORS DE L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

TAPES

Per a enquadrernar l'any 1913

TAPES SOLES

PTES. 2'50

ID. I ENQUADERNACIÓ

" 3'50

ULTIMAS NOVEDADES

J. Montaner	JUAN FARFAN	Un tomo Ptas. 2'00
F. Maristany	EN EL AZUL (Rimas)	" " 3'00
M. Golobardas	EL ÉXITO	" " 1'50

:: OBRA NOVA DE
JULI VALLMITJANA

EL CASAMENT D'EN TARREGADA

Ptes. 1

NOVEDAD

TOMO 118

COLECCIÓN DIAMANTE

De las Majadas al Otero

Por MIGUEL A. RÓDENAS

Con un prólogo de SANTIAGO RUSIÑOL

Un tomo: Ptas. 0'50

DICCIONARI CATALÀ-CASTELLÀ & CASTELLA-CATALÀ

:: PER A. ROVIRA I VIRGILI ::

Un tomo enquadrernat, d'unes 900 planes: Ptes. 10

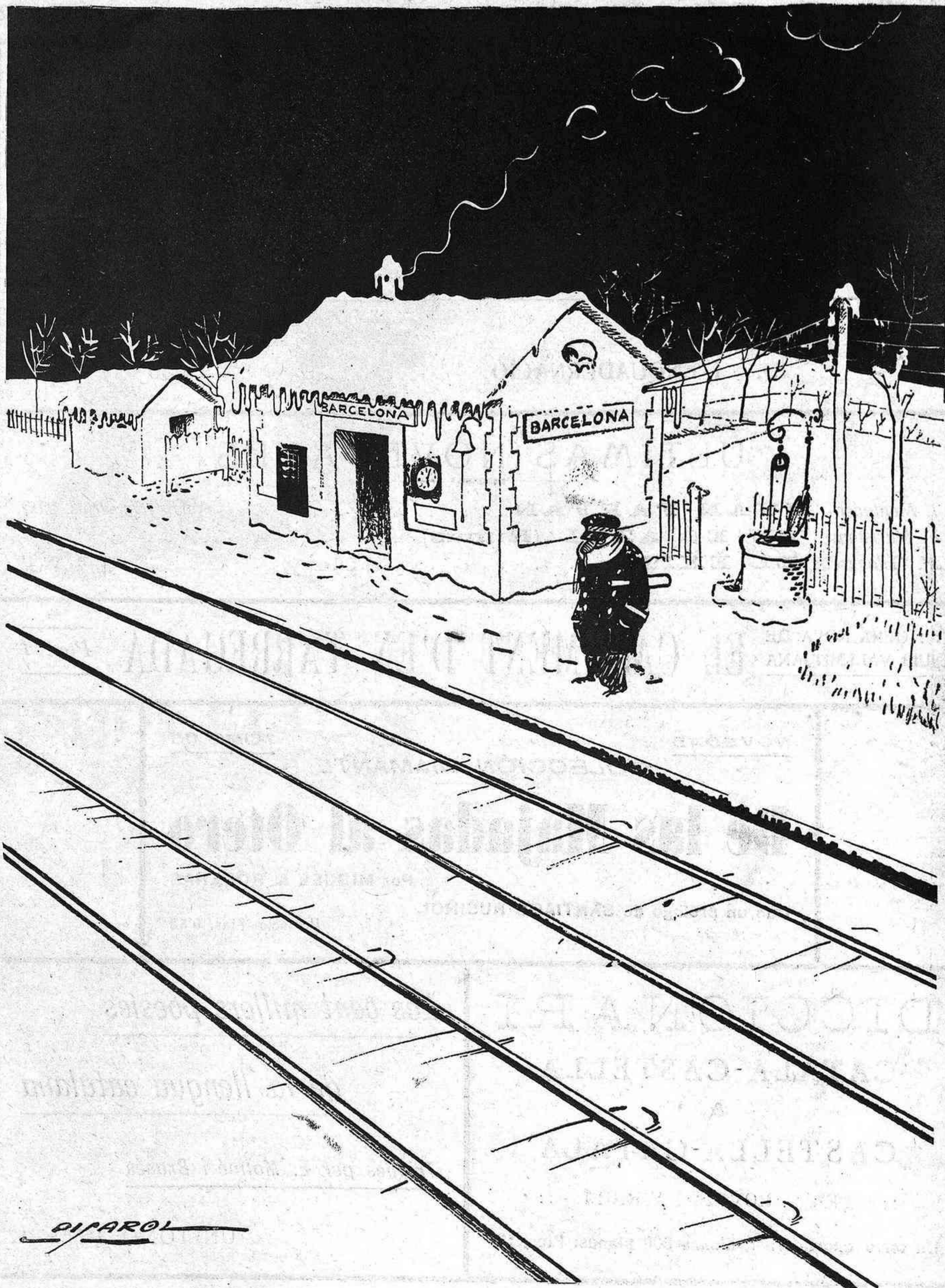
Les cent millors poesies

de la llengua catalana

Triades per E. Moliné i Brasés

UN TOMO: PTES. 1

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, ademés, un tal pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

DIAROL

UN CARTELL PER A L'«ATRACCIÓN DE FORASTEROS»

Barcelona, estació d'hivern